

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Шамота Олександр Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ:
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ. 118

Боярчук Михайло Вікторович

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ. 121

Вовчок Руслан Володимирович

ЗАХИСТ ПРАВ ЗАМОВНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ У ДОГОВОРАХ ПРО НАДАННЯ
ІТ-ПОСЛУГ. 126

Гнатенко Сергій Сергійович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ. 129

Гнатюк Дмитро Володимирович

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ. 134

Коваленко Сергій Олегович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. 138

Новиченко Михайло Юрійович

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 143

Романовський Денис Сергійович

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ
ПОХИЛОГО ВІКУ. 145

Стрілець Михайло Ігорович

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-
СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. 148

Тітова Аліна Олексіївна

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ. 150

Шипков Єгор Олексійович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. 154

Якушев Станіслав Ігорович

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА
ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ). 156

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юрїївна

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ МІЖ СТОРОНАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ США. 160

Андронов Ігор Володимирович

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ. 163

Волкова Наталія Василівна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА
НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. 165

Бут Ілля Олександрович

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВІДПОВІДАЧА У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ
ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ. 169

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ. 173

Ліопол Інна Михайлівна

АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У СВІТЛІ
СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ. 177

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

Стрімкий розвиток цифрових технологій та поширення інтернет-середовища зумовили трансформацію традиційних цивільно-правових відносин. Укладення договорів онлайн, використання електронних сервісів, цифрових платформ і маркетплейсів формують нові виклики для правового захисту учасників приватноправових відносин.

Інтернет-середовище характеризується відсутністю чітких територіальних меж, анонімністю суб'єктів, швидкістю укладення правочинів та складністю ідентифікації сторін. Це створює підвищені ризики порушення прав споживачів, контрагентів, власників інтелектуальної власності, а також персональних даних.

У цих умовах особливої актуальності набуває дослідження способів і механізмів цивільно-правового захисту, здатних забезпечити ефективне відновлення порушених прав та баланс інтересів сторін.

Інтернет-правовідносини є різновидом цивільних правовідносин, однак мають специфічні риси, а саме: дистанційний характер взаємодії сторін; використання електронної форми правочинів; участь посередників (платформ, провайдерів, маркетплейсів); складність визначення юрисдикції та застосовного права.

Об'єктами таких відносин можуть бути: товари та послуги (електронна комерція), цифровий контент, об'єкти інтелектуальної власності, персональні дані.

Ці особливості обумовлюють необхідність адаптації класичних цивільно-правових інструментів до цифрового середовища.

У межах приватного права застосовуються загальні способи захисту цивільних прав, передбачені цивільним законодавством, з урахуванням специфіки інтернет-відносин.

До основних способів належать:

- визнання права та відновлення становища, що існувало до порушення, застосовується, зокрема, у випадках неправомірного використання цифрового контенту або акаунтів; може включати відновлення доступу до електронних ресурсів;
- припинення дій, що порушують право, в тому числі блокування незаконного контенту та припинення порушення авторських прав у мережі;
- відшкодування майнової та моральної шкоди, що є актуальним при шахрайстві в онлайн-торгівлі і застосовується у випадках витоку персональних даних або репутаційних втрат.

- стягнення неустойки та застосування інших санкцій – передбачено умовами електронних договорів; може реалізовуватися через автоматизовані механізми платформ;
- визнання правочину недійсним – може мати місце у випадках укладення договору під впливом обману, помилки або без належної ідентифікації сторін.

До механізмів правового захисту в інтернет-середовищі можна віднести:

по-перше, договірні механізми, що включає використання публічних оферт та користувацьких угод; включення умов про відповідальність, порядок вирішення спорів, юрисдикцію; застосування електронного підпису як засобу ідентифікації сторін, отже договір виступає основним інструментом превентивного захисту прав сторін;

по-друге, судовий захист, який включає звернення до суду з позовами про захист прав; використання електронних доказів (скріншоти, електронні листи, лог-файли); проблему визначення підсудності у транскордонних спорах, отже судовий захист залишається універсальним, але потребує адаптації до цифрових реалій;

по-третє, альтернативні способи вирішення спорів, а саме: онлайн-арбітраж, медіація та внутрішні процедури платформ (dispute resolution systems); такі механізми забезпечують швидке та менш витратне вирішення спорів.

В аспекті досліджуваного питання важливу роль відіграють цифрові платформи. Зокрема, вони виконують квазірегуляторні функції, а саме: встановлюють правила користування; застосовують санкції (блокування акаунтів, видалення контенту); здійснюють модерацію. Це формує систему «приватного правопорядку» в інтернеті.

До технічних (цифрових) механізмів захисту можна віднести: двофакторну автентифікацію; шифрування даних; смарт-контракти; системи верифікації користувачів.

Такі інструменти поєднують правові та технологічні засоби захисту.

Незважаючи на наявність різноманітних механізмів, існують суттєві проблеми, зокрема: складність ідентифікації правопорушника; юрисдикційні колізії у міжнародних спорах; обмеженість ефективності судового захисту через тривалість процедур; дисбаланс між правами користувачів і повноваженнями платформ; недостатня правова визначеність щодо статусу цифрових активів. Ці фактори знижують ефективність захисту прав у цифровому середовищі.

Отже, бачимо, що інтернет-середовище суттєво трансформує традиційні цивільно-правові відносини, що потребує адаптації способів і механізмів їх правового захисту. Класичні способи захисту цивільних прав зберігають свою актуальність, однак потребують переосмислення з урахуванням цифрової специфіки. Договірні механізми відіграють ключову роль у забезпеченні превентивного захисту прав сторін в онлайн-взаємодії. Ефективний захист прав у мережі можливий лише за умови поєднання судових, альтернативних та технічних ме-

ханізмів. Саморегулювання цифрових платформ стає важливим елементом приватно-правового регулювання, однак потребує належного балансу з гарантіями прав користувачів.

Подальший розвиток законодавства має бути спрямований на забезпечення правової визначеності, підвищення ефективності захисту та гармонізацію з міжнародними стандартами.

Ключові слова: інтернет-середовище, цивільно-правовий захист, електронні правочини, саморегулювання платформ, альтернативне вирішення спорів.

Key words: Internet environment, civil legal protection, electronic transactions, self-regulation of platforms, alternative dispute resolution.

Тітова Аліна Олексіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри приватного права*

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Сучасний інформаційний простір характеризується безпрецедентною складністю взаємодій між суб'єктами комунікації, що породжує якісно нові форми впливу на суспільну свідомість. Феномен маніпуляції інформацією, що в широкому сенсі охоплює цілеспрямований вплив на когнітивні процеси реципієнта через спотворення, приховування або зміну інформації, набуває в умовах цифрової епохи системного характеру, виходячи за межі індивідуальних актів обману. Вітчизняна наука вже зробила суттєвий внесок у концептуалізацію цього явища: зокрема, Г. Г. Почепцов – засновник теорії комунікацій в Україні, розглядає маніпуляцію інформацією як ядро сучасних інформаційних воєн, наголошуючи, що «сміслова війна» є передусім боротьбою не за факти, а за інтерпретації, і саме у цій площині здійснюється найглибший вплив на суспільну свідомість [1, с. 121]. Ця теза є методологічно відправною для побудови концепції багаторівневої відповідальності: якщо маніпуляція оперує не лише неправдивою інформацією, а й спотвореними, модифікованими фактами та даними, то і відповідальність за неї не може обмежуватися встановленням об'єктивної хибності окремих тверджень – вона має поширюватися на правову організацію та функціонування інформаційного середовища, включаючи умови створення, відбору, модерації, ранжування та поширення інформації.

Теоретичне розмежування між маніпуляцією, переконанням і обманом є необхідною точкою відліку будь-якого аналізу відповідальності. У класичній філософії комунікації це розмежування було закладено Юргеном Габермасом, котрий у теорії комунікативної дії протиставляв комунікативну раціональність – орієнтовану на взаємне порозуміння – стратегічній дії, спрямованій на досягнення